

GOBIERNO DEL
ESTADO DE MÉXICO

Periódico Oficial

Gaceta del Gobierno

Gobierno del Estado Libre y Soberano de México

REGISTRO DGC NÚM. 001 1021 CARACTERÍSTICAS 113282801

Director: Lic. Aarón Navas Alvarez
legislacion.edomex.gob.mx

Mariano Matamoros Sur núm. 308 C.P. 50130

A: 202/3/001/02

Fecha: Toluca de Lerdo, Méx., lunes 30 de julio de 2018

“2018. Año del Bicentenario del Natalicio de Ignacio Ramírez Calzada, El Nigromante”.

Sumario

SECRETARÍA DE DESARROLLO SOCIAL

TRADUCCIÓN A LENGUA INDÍGENA OTOMÍ DE LAS REGLAS DE OPERACIÓN DEL PROGRAMA DE DESARROLLO SOCIAL FAMILIAS FUERTES NIÑEZ INDÍGENA.

TRADUCCIÓN A LENGUA INDÍGENA MAZAHUA DE LAS REGLAS DE OPERACIÓN DEL PROGRAMA DE DESARROLLO SOCIAL FAMILIAS FUERTES NIÑEZ INDÍGENA.

Tomo CCVI

Número

17

SECCIÓN TERCERA

Número de ejemplares impresos: 250

PODER EJECUTIVO DEL ESTADO

SECRETARÍA DE DESARROLLO SOCIAL

GOBIERNO DEL
ESTADO DE MÉXICO

ÑANTE CÉSAR MOLINA PORTILLO, VOCAL EJECUTIVO DEL CONSEJO ESTATAL PARA EL DESARROLLO INTEGRAL DE LOS PUEBLOS INDÍGENAS DEL ESTADO DE MÉXICO, NGU XA THUTSI KA YA XENI 3 HEKE XI, 5, 6, 10, 11 NE 17 KA RA HEKE IV DI GE RA HMÄNDA NU PA DI NTE YA M'UI YA JÄI KA YA HNINI DI GE KA RA XENI HNINI M'ONDA; 6 KA RA HEKE XI, 8 NE DI GE KA RA HEKE III, 19, 20 NE 26 NE DI GE KA RA HMÄNDA NU PA DI NTE YA M'UI YA JÄI KA YA HNINI DI GE KA RA XENI HNINI M'ONDA NE 12 DI GE KA RA HEKE VIII NE XXVIII DI GE RA HMÄNDA MBO RA HEKE 10 HEKE XIII NGU XA THUTSI KA RA HMÄNDA DIGENSE Ä, NE

KONGEHIA

Ge konge ra Ha di thoki pa Ngatho M'onda pa di tsotse ra m'efi "Ra M'onda Tso te dä thoki" ge xi hmä ge xi di thoki ra nhio ra m'efi ka ya hnini pa ngatho ya jäi ne, genu, ge xi di njothi ngatho u te hinto hnu, ge xi ra nhio pa di mboni ra nfatsi rangutho ngatho te ja pa ko te di thoki, ge xi ka njapu, ge pa ngatho u te tsä pa te di thoki di ge ya m'efi pa ya jäi: ra nhio m'ui, nxadi, ra hñuni, nguu, m'efi, ne pa hindi thutsa, ra ximha pa xi där nhio, ge nuya ge xi ne pa di tsotse ra nhio ä mbeni ya jäi pa hiaxmu.

Ge xi ra nhio di tsotse ya m'efi pa xi di Nte ya M'ui (ODS) 2030 ge xi xa njuki ra Organización de las Naciones Unidas (ONU), ne konge ra Programa de Naciones Unidas para el Desarrollo (PNUD), ge xi ra ntsedi pa di m'otsi ngu xa thutsi pa di thändi ya to xi tsudi ra thogi ne to xi jar m'edi pa xi di nte ya m'ui pa ngatho xo ya jäi.

Ge ko ra ráyo m'efi ra ndä nzayo nu pa di nte ya m'ui ya ka ra xeni hnini Xeni hnini M'onda, ge pa xi di nu ko ngatho, di t'et'i, ngatho, rangutho, di uat'i di nfatsi, ne xi thoki ra nhio pa hindi tsutsa di ge ya jäi to xi ñätho.

Ge konge ra ráyo m'efi ra Ndä Nzaya tsitsi ka ra Xeni hnini M'onda, ge ka m'upu ya mengu xi ra nzedi, ge embi xi di thändi ra nhio pa ngatho ya mengu pa xi di hogi xi dar nte ya jäi ne ngu hingi hense ä pa di ñ'opu pege pa ka di jupu pa xi thäntsi pa xi di hogi ra nhio ya ko te di hoki ra nhio ra m'efi ra Ndä Nzaya ngu ra tsedi ko di hoki nuna ra m'efi ka ya hnini di ge ra nxadi, ra nhio nzaki, ya nguu, ya hñuni ne di nja ra m'efi, di njapu pa ya hinte

di m'ui ra chi hioya ne ya hinte dä nja ra m'edi di m'ui ya jäi, hindi t'eke ya hñätho jäi ka ya hnini.

Ge ä ra Secretaria ra Desarrolla Social, ge xi ko ra tsedi, ne pa di m'ui te di zi ne xi di zini ra nzaki, ne njapu ne ge xi di nu pa zämu ka ra nguu nxadi ya xuntsi ne ya nxutsi hñätho ge xi di nfatsi konge nuya pa xi di m'ui ra nhio ngu xi embi ra ODS: pa ya hinte di m'ui ra hioya, hindi nja ra thuhu, ne hinte di nja ra thäki to di ge ya jäi.

Ka njapu ne nguä ha ra m'efi di ge ha gä thändi di ge ya n'an'yo ä jar m'ediä xi mui ngu ha gä hnu ya mengu ka ra xeni hni ni M'onda, nu ha gä hiandi ya ta jäi, ne ya to xi nu ya mengu, ya ta jäi ne ya chulo bätsi, ge thändi ge xi mas ü ha gä thändi, pa ka di njapu ngu ha gä nu ka ya nguu numu mupu ne numu jar m'edi pa di nfatsi, mu ya bi nja ra m'edi di ge nuya ge xi ra nhio di hnuh; ge ngu t'embi xi ra nhio ä njapu ngu ha gä nfatso konge ya zitsi nzaya un pa di nte ya m'ui ka ra hnini.

Konge ra m'efi nu ra Ndä Nzaya pa Ndi nte ya M'ui ya jäi ka ya Hnini, petsi ge ra tsedi di zotse ra m'efi pa hinte di jar m'edi ge thändi ge xi mas ü ha gä thändi, pa ka di njapu ngu ha gä nu ka ya nguu numu mupu ne numu jar m'edi pa di nfatsi ya jäi ka ya hnini m'ui ka ra xeni hnini M'onda, ne xi di thändi ne ha xi di m'ui ra nhio ka xeni ha m'ui ya jäi ka ta hnini, ge di nfatsi pa ko te di thoki ra nhio te Jar m'edi ne pa di m'ui ra nhio ra nte ya jäi

Ge konge ra m'ede jäi 2015, ka ra Xeni Hnini M'onda, ge mi m'ui 3 m'ó 004 di ge m'ó 589 ya jäi xa nfädi ge ngu xi hñätho; n'a ra hñä; xi xa r'ini xo nu ra 920 m'ó 455 (30.6%), ge xi mbar chilo jäi 18 nj'aya; 1 m'ó 868 m'ó 392 (62.2%), mi petsi 18 ne ta 64 nj'eya ne, 214 m'ó 668 (7.1%), ne un ya ta jäi ge xi mi xo 65 nj'eya, di ge nuya, mi m'ui 421 m'ó 743 ge xi mi ñätho n'a ra ñätho mi m'ui xo, 199 m'ó 575 (47.3%) ge xi mbar ñ'ohö ne 222 m'ó 168 (52.7%) mbar m'ehñä.

Ngu xi nxoge konge ya hnini ha xi ñätho hñähñu ya jäi, 196 m'ó 071 (46.5%) hense nuya mi nxadi ka primaria ne 71 m'ó 731 (17.0%) ge nixi mi pädi ra xadi ya jäi ñätho.

Konge ngatho ka ya nguu ha m'ui ngatho ya mengu di ge nuyū ya chulo jāi to petsi 18 nj'eya ka ra xeni hnini M'onda, mi m'ui 2 m' o 595 m' o 011, nu di nuyū mbar 346 m' o 693 mbar chulo jāi (13.36%), ge hinte m' u ko te ndā zi ne hinte mi hā ra bojā pa di ñuni, 158 m' o 555 (6.11%), ge hinte mi m'ui te ndā zi ne un ra ya pa ge xi mi ātho hi mi ñuni.

Ge konge ngu xā ngohi xa mā ra m'ede xi ped di ge ya nguu tengu jāi m'ui 2015, di ge nuya xo 421 m' o 743 ya jāi ñātho xi jar m'edi gā m'ui, ge xi mi m'ui 182 m' o 160 di ge ya jāi, ge ni xi mi nxadi, ngu ha ngā m'ede mi tsudi 43.2% di ge ngatho.

Ge ha nuā bi mponi konge ya Ndā Nzaya nfaxte ka ra Xeni hnini M'onda ne xi bi boni ka ra "Gaceta del gobierno" ra pa 19 n' a nzānā ra 2018, bi boni ra hem'ira thunū ra nfatsi tarjeta bojā rosa, ha m'āā te di thuni ra nfatsi nu pa di nte ya m'ui ya jāi ra nzaya pa ha xa un di ge nuna ra nfaxte, ka ra Xeni Hnini M'onda, pa di gāhā ne di thuni ya nfatsi ja ka ya hnini di ge ya m'efi nfaxte.

Ge konge ra Ndā Nzaya ka ra Xeni Hnini pa di Nte Ngatho ya Hnini Ñātho ka ra Xeni Hnini M'onda, ge xi ko ra tsedi di japi xi di nte ngatho ya m'ui ya hnini ñātho, pege konge ā di uat' i ne kongatho ya hnini pege ne xi di hmātbi ne kogeū te hmā ha gā m'ui ne ko te hoki di ge ma yamū ya m'ui, ge xi di njapū pa xi di zotse di hoki ā xa beni ya ya hnini, xa hoki nuna ra m'efi pa ngatho ya jāi ka ra hnini, nuna xa njuki ra thuhu pa di Nte ya Mengu ka Hnini xi dar Ntsedi ya Ñātho, ge xi nu ha di njapi pa di thoki ne ko te di thoki, pa di m'ui ra nhio ya nzaki ya mengu nuū ngu to xi jar m'edi gā m'ui, thoki nuna pa ya hinto dā m'ui ā njapū ra m'edi ko te di zi, di njapū ā di thoki pa ya hnini, di m'ui ranguntho ngu di thāndo.

Ge konge nuā ra hmuntsi ra m'ede I di ge ra hmuntsi ra Ndā Nzaya ka ra Xeni Hnini pa di Nte Ngatho ya Hnini Ñātho ka ra Xeni Hnini M'onda, bi hoki ra pa ra 15 ra zānā n' a di ge ra 2018, ngu bi thutsi ka ra m'ede CED/JG/EXT/1/18/003, bi njuki ya m'efi Nu Pa di Nte ya M'ui ya Jāi ka ya Hnini ya Mengu xi ra Nzedi ya Chulo Bātsi Ñātho, di thoki ngu xa thutsi ka ra xeni hmānda 3 ka ra heke I ne 10 di ge ma n' a ra heke III di ge ra hmānda ha xi xa njuki ra ra nguu nzaya ra thuhu ra Consejo Estatal para el Desarrollo Integral de los Pueblos Indígenas del Estado de México.

Ge konge ra m'ede hem' i 21506A000/RO-005/2018, di ge ra pa 16 n' a nzānā j'eya 2018, ra ndā nzaya nu ha di nte ya m'ui ya jāi, ngu xa t'utsi ka ra xeni 23 di ge ra hmānda ja ra ndā nzaya nu ha di nte ya m'ui ya jāi ka ra Xeni Hnini M'onda, bi gūki nuna ra m'efise nuna.

Ge konge ra m'ede hem' i, 233E1A000/RESOL-008/2018, di ge ra pa 19 n' a nzānā j'eya 2018, ra ndā nzaya la Comisión Estatal de Mejora Regulatoria, ngu xa thutsi ka ra hmānda, pa xi dar nhio ra Mejora Regulatoria pa ka ra Xeni hnini M'onda ne ka ya Ta Hnini M'onda ngu xa thutsi ka ra hmānda, ge xi xa njuki nuna ra mpadi m'efi pa di thoki ra nhio, njapū xa hmā, ge xi xtā beni xtā juki nuna ra m'efi mukua:

KONGE RA VOCAL EJECUTIVO DEL CONSEJO ESTATAL PARA EL DESARROLLO INTEGRAL DE LOS PUEBLOS INDÍGENAS DEL ESTADO DE MÉXICO, GE BI JUKI RA M'EFI NU PA DI NTE YA M'UI YA JĀI KA MENGU XI RA NSEDI YA CHULO JĀI ÑĀTHO, NJAPU XA NGOHI NGU JA NUNA:

**M'EFI NU PA DI NTE YA M'UI YA JĀI KA YA HNINI
MENGU XI RA NSEDI YA CHULO JĀI ÑĀTHO**

1.- Te gatho hmā.

1.1- Te me ā ra mfatsi.

Nuna ra m'efi nu pa di nte ya m'ui ya mengu xi ra ntsedi chulo jāi ñātho, xi petsi xi di zotse ra nhio ā xa mbeni di hioni pa ya hinte di nja ra m'edi thogi xangu ya jāi di ge nuā te di zi ne pa di hmā ne ka ra nguu nxadi ge hinte di m'edi ya nxutsi ne ya tsut' u ñātho petsi 3 ne ta 15 nj'eya, nuā to nxadi ya pa nup'ia ka ya nguu nxadi ha hinte njut' i ra mbojā pa gā nxadi ra ndui nxadi ka ra xeni hnini, ge di t'uni ra m'otse ha ho ya tsi hñuni ne ko ra nfaxte bojā pa di dāi ya hem' i ne ko ma ra te jar m'edi pa di nxadi ne pa di dāi ya m'itu nxadi.

Nuna ra m'efi ge xi japi pa zāmū di hoki nu ra nzaya ka ra Xeni Hnini M'onda, ya m'efi ne ko ma ra ha di njapi pa di hoki n' a ra m'efi konge ma ra ya nzaya ka ra xeni hnini ne ko ya dāngā nzaya ka ya hnini, ne ko ra nfatsi ra Poderes Legislativo y Judicial del Estado de México, ya jāi tsutbi ne ya tsutbi hmuntsi, pa di ñu ya nxutsi ne ya tsunt' u ñātho, pa xi di m'ui ra nhio ya nzaki ka ya hnini, hindi boni ra nxadi ne pa xi nte ra nhio ya m'ui.

1.2 Tsā te gā thoki ka hnini

Hñuni, nxadi ne pa hindā tsutsa.

2. Te gä boni ya hñä

Pa di thoki ya m'efi ya hmändä, ge xa t'ode nuya:

Nfatsi, ya m'otse u di ho ya ntsi ne ko ra bojä di t'uni ya to xi nfatsi di ge ra m'efi di Nte ya Mengu ka Hnini xi dar Ntsedi ya Chulo Jäi Nätho.

To di nfatsi, ya nxutsi ne ya tsunt' u hñätho u xa thäki pa di thuni ra nfatsi pa di nte ya m'ui ya Mengu ka Hnini xi dar Ntsedi ya Chulo Jäi Nätho.

M'otse nts'i, di genu di t'uni pa di zi ya to xi di nfatsi di ge ra m'efi nu ha gä nte ya m'ui ya Mengu ka Hnini xi dar Ntsedi ya Chulo Jäi Nätho.

CEDIPIEM, ra Nzaya m'ui ka ra Xeni Hnini M'onda nu pa da nte gatho ya jäi nñätho ka ra Xeni hnini M'onda.

CIEPS, Ra ntsui nzaya nu ra nguu nzayo ha thoni ra nfädi ne ko ra nguu ha thogi ya m'efi tsitsi nzaya ka ya hnini.

Mpote nzaya, ä ra mpote nzaya nu pa di mäpu ra m'efi pa di nte ya m'ui Mengu ka Hnini xi dar Ntsedi ya Chulo Jäi Nätho.

Nzaya ha ta Tsegi ra Xeni, ya nguu nzaya to xi hä ma sü pa di hmuntsi pa di nfoxhu di hoki nuya m'efi xa m'ä ra ndä nzaya ha xa theke ne ha ta tsegi ya hnini ka ya xeni.

Mpote nzaya, ä ra Mpote Nzaya nu ha gä hoki ra m'efi ra Nzaya m'ui ka ra Xeni Hnini M'onda nu pa da nte gatho ya jäi nñätho ka ra Xeni hnini M'onda.

Nzaya ka ya Hnini, ya nzaya ka ya hnini n'u pa di nte ya m'ui ya jäi ka ya hnini Mengu ka Hnini xi dar Ntsedi ya Chulo Jäi Nätho.

Hmända, ä ra hmanda pa da nte ya hnini Xeni Hnini M'onda.

Tom'i ra thuhu, hapu hnu xa ya tuhu tom'i da t'uni ra mfatsi ngu ma ne hinto ja pa ra medi da nte nu ya Mengu ka Hnini xi dar Ntsedi ya Chulo Jäi Nätho

Ha di t'uni ra nfatsi, ä nuä ra n'ailo ge, di bädi ne pa di nxahni ya jäi to xi t'uni ra mfaxte, u to xa yut'i ka ra mfaxte di ge ya nuu, di ge ra m'efi ra tsitsi ndä nzaya ka ra Xeni Hnini M'onda.

Tajä, ya m'ehñä ne ya n'oho, di ge ra ndä nzaya nupu ha ba hmutsi ya mboho ne nñäki pa da nu te da thoki ne u ja ya ndä nzaya ja ya chulo jäi hnini m'ui ka ra Xeni M'onda ne u ya jäi uni ra bojä pa ya Mengu ka Hnini xi dar Ntsedi ya Chulo Jäi Nätho

Thuxthuhu to nfatsi, ra hem'i ha nñä ya thuhu ya nxutsi ne ya tsut' u nñätho nfatse di ge ra m'efi pa di nte ya m'ui ya Mengu ka Hnini xi dar Ntsedi ya Chulo Jäi Nätho

To xi jar m'edi gä m'ui, ge u ya j'ai hinte petsi mefi pa da däha ne hingi tsudi da doni te da zi pa di m'ui ne njapi hinte tsa te di hoki.

Ha ga thoki, ra thoki m'efi pa di nte ya m'ui ya Mengu ka Hnini xi dar Ntsedi ya Chulo Jäi Nätho

Thoki pa da nte ya hnini, ra m'efi ra dängä nzayo ge xi di mpodi pa di thändi di nfatsi ya jäi to xi jar m'edi nuya ge u n'a u te thoki pa da m'axa ya jäi u hingi petsi ra ngutho ne pati, ge ä ha da japi pa di thoki ngu xa thoki di m'ui

Ha di thoki, nu u mä ha di thoki nuna ra mfatsi.

To adi, nu ra nxutsi ne ra tsunt' u u xa huxa ra thuhu konge ra ta, ra me ua to pote pam' u da boni da t'uni ra mfatsi, da hñä muxta t'uni ra mfatsi.

Ha di t'uni ra nfatsi, ra bojä ä t'uniu to nfatsi, ge di juki konge n'a ra chulo hem'i njuki bojä.

To di mpote, nu ä ra jäi jamasu pa da nxadi ne da nu ra bätsi m' u hinte di m'ui ya ta ne ua ra me di ge yohui.

To jar m'edi, nu ka ya hnini ne ya jäi ha gä m'ui ne una ngu xi n'ayo di ge ma ra nuu, xi tintho te gä thehu ha m'ui ne ua to xi t'utsa gä m'ui ne hingi tsa dä nte ra nzaki gä m'ui ra nhio, nu pa di njapu, ge xi ra nhio di nu ra ndä nzaya ne di üni ra bojä pa tsa du m'ui ra nhio.

3. Hampu di tsoni

3.1. Gatho

Dä thoki ra za pa da ñuni xa nhio ne pa hinda hieki ya nguu nxadi ya nxutsi ne ya tsunt'üñätho nu u pa ja ya nguu nxadi chulo jäi ngu ya dängä tsunt'ü nu u hinto petsi te da zi, ne ya xadi 'yo ka ya ndui nxadi, ge xi jar m'edi thor thogi bojä gä m'ui, nuyy ge tso di t'üni ra nfaxte pa di di zi konge n'a ra t'uni m'otse di ho te di zi, ne di t'üni ra bojä pa di dai te jar m'edi pa di nxadi ge di t'üni ra bojä, pa di dai ya hem'i ne ko ma ra te jar m'edi pa di.

3.2. Gehi'a

- Da t'uni n'a ra m'otse te da zi nzänä nguu nzänä nu u to t'uni ra mfatsi ntsi, ge xi dar nzedi ya ntsi di t'üni ne xi di zini ya nzaki;
- Da t'uni ra bojä pa da doni ya m'itu ne ya hem'i ne ko ma ra te jar m'edi pa di pa da mä ja ya nguu nxadi, pa ngu xi di nangutho ngu ma ra ya xadi pa ka nguu nxadi, ne pan di tsom'i ka ra nguu nxadi;
- Da ñ'ani pa da mfatsi ko ya hnini ñätho, ko ge di nfatsihu yaa jäi mpefi ko ra nguu nzaya M'onda ne kon gatho ya nzayo xi hñä ya ntsü ka ra xeni hnini M'onda ne ya jäi ngatho ya jäi ne ngu ha ra tsütbi ngu ngatho; ne
- Da ñ'ani nu u ya me ne ya me ne ua to ya mpote u to xi t'üni ra nfatsi nuna pa di boni ra nhio ya nxadi.

4. Gatho ta ha di nu

4.1 Gatho ya Hnini

Ya nxutsi ne ya tsunt'ü hñätho m'ui ka ra Xeni Hnini Hñätho.

4.2 Xi ra nzedi ra hnini

Nxutsi ne tsunt'ü hñätho xi jar m'edi ra bojä gä m'ui, ne nxadi ka ya nguu nxadi ha hinte jut'i ra bojä ka dui nxadi.

4.3 Ya Hnini da zote ra nhio

Nxutsi ne ya tsunt'ü hñätho ne petsi 3 ne ge ta 15 nj'eya ne hinte petsi te da zi, nu u nxadi ja ya nguu nxadi hinte jut'i ra bojä gä nxadi ne ka dui nxadi.

5. Ta ha tsegi ra m'efi

Nunu ra m'efi ge xa thoki pa xi di hnu ya nxutsi ne ya tsunt'ü hñätho m'ui ka ra Xeni Hnini M'onda, ka ya Ta Hnini ya m'ui hñätho ya jäi, ngu xa thutsi ka ra hmända di ge ra Derechos ne Cultura Indígena del Estado de México, di njuki, ngu xa thutsi ka ra hmä, ha xa thutsi di ge tengu pa di thoki ra m'efi nuna konge ya tajä ne ya mejä di ge ra m'efina.

Nupu hampu m'ui da umba njamfri nj'eya m'ui ko ra CIEPS pa da nu hampu nfatsi ya jäi ngu xa m'ä ra hmända, ge xi dar nhio pa di bädi ne xi di nja ndumu nuu gä nbädi ne nu ra ngatsi m'efi mpot'i di ge ra tumthu.

6. Mfatsi

6.1 Ndä u ya nfatsi

ko te di nfatsi

N'a ra m'otse di ho te dä tsi di t'üni nzänä mu nzänä.

Ra bojä

Di nfatsi ko ra bojä pege di guki konge ra chulo hem'i njuki bojä, pa di dai ya hem'i ne ko ma ra te jar m'edi pa di nxadi ne ya m'itu nxadi, di ge ra hñu nzänä ra nj'eya nxadi, di ge ra bojä ä xa ñ'ät'i.

6.2 Tengu da t'uni ra bojä

Ya nfatsi digen'ä ra m'efi ge hinto te di güt'i ra jäi ä to xi t'üni ra nfatsi

Nuna ra nfaxte ge xi di güt' i ra ndä nzaya m' u i ka ra Xeni Hnini M' onda, di guki ka ra CEDIPIEM, made 50% ra bojä ne nuä made ma n' a gi ge di guki 50% ya jäi tajä

Ra nfatsi di t' uni ge xi di un ra nzaya ka ra Xeni Hnini M' onda, ge di uni ra nfatsi ngu xa m' ä di gen' ä t' uni ra bojä pa geh' ia xa m' ä.

Nuä ra bojä di üni ya tajä, ge di thäkabi ka ya njut' i bojä hem' i ret' a ma ret' a mpa gä njüt' i, pa genuu ya jäi to mpefi ka ya hñu nzaya ka ra Xeni Hnini M' onda, ne ka ya Ta Hnini ne nuu ma ra to kuar' i di ge nuna ra m' efi nfaxte, nguä gä uni gä ngotsi ra bojä mu ya bi nj' eya. Ra CEDIPIEM tsa di hokau m' efi konge ma ra ya jäi nfaxte u to ne di gatsi ra bojä pa ge nuya.

Ra bojä di t' üni ya jäi to xi nfatsi ge pa di doni ya m' itu ne ya hem' i ne ko ma ra te jar m' edi pa di pa da mä ja ya nguu nxadi, ge di t' üni \$ 1,400 (n' a m' o ma de nthebe 00/100 M.N.) di t' üni mu xti ndui ya nzänä nxadi ge hense n' a nuna di t' üni di ge ya pa u ngu xa hmä.

7. Hangu di m' at' i

7.1 To u da t' uni

7.1.1 Te da t' api pa di t' äki to da t' uni ra nfaxte

- Ra me ne ua ra ta ne ua nuä to mpoteui di ge ra nxutsi ne ua ra tsunt' u ñätho di pets' i 3 ne ta ge 15 nj' eya, xi di tsur tho ga m' u i hinte petsi te da zi to xi jar m' edi;
- Di thux ra thuhu ka ra nguu nxadi ha hinte di njut' i ra bojä ka di ndui ra nxadi;
- Nu u ya ta, da hñu xa ya ntunt' y' e habu mä da hoki ra za ngu mä ya hem' i nfaxte dig' ä;
- Numu xta iadi pa di yut' i k ara nfaxte nuna ge xi di hoki ra nhio ngu xa thutsi ka ra hem' i hmät' i, ra me r ata ne u ara to Handy di ge ra bätsi ge xi tso da mä da nu pa nut' i ngu ma ra hem' i bi boni habu ma to ne da ñut' i, honse tsa da hoki ra ta ua ra me ra bätsi ne xi di tunt' i ra ' ye ka ya hem' i nuä ra me ne ua ra tan e ua to Handy di ge ä ra bätsi;
- Di da ra hem' i nxadi ha di mä ge xi nxatho;
- N' a ra k' oi ra hem' i mä hampu bi m' u i ne ra ta hem' i pa di thändi hiegui;
- Ra nk' oi nu ä ra hem' i ra thuhu (CURP);
- N' a ra nk' oi ra hmi t' ulo hem' i;
- Ra nk' oi ra hem' i ha di kaut' i ra hmi ne di mä hampu m' u i ka ra Xeni Hnini M' anda un ra me, ra ta ne u ato muhui ne di da ra ta hem' i pa di thändi ge xi hiegui. Ha numu ra hem' i hinte mä hampu m' u i ka ra hnini ä to da, ge xi ra nhio di da ra hem' i ha m' u i pege hindi thogi hñu nzänä; ne
- Ne u ma ra da mä ya j' äi to ote ra nhio ra faxte nuna.

Nuna ra m' efi u to di t' üni n' a ra nxutsi ua n' a ra tsunt' u ñätho ge di n' atho ka ra mengu. Ne ha nu te di nu ra ndä nzaya ngu xi jar m' edi ge di mänä, pege hense nfeni ge n' atho di ngatsi ka ra mengu.

Ya nt' üdi ya jäi xa thoni ge hense di thoki ngu xa thutsi ka ra hmända ge hinto di nfädi ma ra ya jäi ka ra Xeni Hnini M' onda, ne ngu xa nfädi ne ka ra hmända di ge nuna.

7.1.2 Te da nu pa da jamasu

Da hnu to u japa ra m' edi ya nxutsi ne ya tsunt' u ñ' ätho nu u huxa ya thuhu ne petsi gotho ya hem' i ngu mä pada t' uni:

- Hindi nxotho ra nd' o' yo;
- Di thogi n' a ra thogi ra tso tsutbi;
- Hinte di tsihi ra me ne ra ta ua hindi gatho yoho;
- Där mengu n' a ka ra n' anyo haj;
- Di ñ' èhe n' a ne ua di yoho ya ñoui; ne
- Ma ra u di mä ra hmuntsi nzaya.

7.1.3 Thuxthuhu

Ra me, ra ta ne ua ra jäi to xi mpote di re ga ra dängä jäi, ge xi ra nhio di mä pa di hoki ya hem' i t'äpi pa di hñutsabi ra thuhu ka ra nguu nzaya ha di t'üni ra nfaxte, ka ya nguu nzaya ha m'ui ka ya hnini ngu xa thutsi ka ra hmända.

Mux tä uadi dä thutsi ngatho ya thuhu ya to u nfaxte ge di guki ra n'atho hem' i thuxthuhu ha di kuat' i ra m'ede, ne pa di mupu ko ra thogi ra ha xa thutsi ra thuhu ra dängä jäi di ge ra m'efi nuna.

Ngatho ya jäi petsi ge xi di hñutsi ya thuhu ka ra nfaxte, pege ngu zämu di da kongatho ya nt'adi te xa hmä ka ra nfaxte, nuna ra nfaxte ge hinte di njüt' i ra bojä di ge nuna ra m'efi.

7.1.4 Ra hem' i da ñut' i

- Hem' i pa da huxa ra thuhu;
- Hem' i pa da t'uni ra mfatsi; ne
- Ma ra u di mä ra hmuntsi nzaya.

7.1.5 Hmuntsi ya thuxthuhu

Ra nguu nzaya ge xi ra nhio di hmuntsi ra thuxthuhu pa ge ya jäi to ka xi xa yut' i ka ra nfaxte m'efi nuna, ngu xa thutsi ka ra xeni 92 di ge ka ra heke XIV, di ge ra nhiaki p) di ge ra hmända ha xi negitho ne pa tsato di yut' i pa ra nfädi Ngatho ka ra Xeni Hnini M'onda ne ka ya Dängä Hnini; di ge ra hmända ha thutsi pa di Hmuntsi ne xi di mpoti pa di ra'yo ya hmuntsi ya thuxthuhu ya jäi.

Pa ya to xa nfatsi di ge nuna nfaxte m'efi ka ra administracio di ge ra thuxthuhu pa ya jäi to xi nfatsi ra m'efi Nu pa di Nte ya M'ui ya Jäi ka ra Xeni Hnini M'onda, ne ngu ko ma ra ya hmända xa thoki pa ya pa ge nu ko ma ra ya nfaxte di ge ra Genera pa ya M'efi di ge ra Secretaria pa ra Desarrollo ka ya Hnini, ngu xa thutsi ka ra Hmända 13 ka ra theke VIII di ge ra hmända ne ko ra m'ede rato ne yoto di ge nuu ya xi xa hmä.

7.1.6 Tsa di t'üni ra nfaxte ya me, ya tan e ua ya mpote jäi

- Dä t'uni n'a ra m'otse ha ba ehe te da zi;
- Di hñä ra bojä di t'üni pa di dai te jar m'edi pa di nxadi ne te jar m'edi ya hem' i nxadi;
- Hinto to di bädi ra nt'üdi di ge ra jäi;
- Di thändi ra nhio, hinto m'ui to di m'ui to di utso; ne
- Ma ra u di mä ra hmuntsi nzaya.

7.1.7 Tsa dä hoki ya jäi to nfatsi

Hiaxmu di mä ka ra nguu nxadi;

- Di nu ra nhio ya hem' i ne ya m'itu pa Gä nxadi;
- Hindä boni ra nxadi;
- Di m'ä ra nxadi pa di bädi ra nxadi hñähñu xan' i nupu; ne
- Ma ra u di mä ra hmuntsi nzaya.

7.1.8 Te petsi da hoki ra me, ra ta ne ra mpote

- Da mä da nu te tadi pa da yut' i ka ra nfaxte;
- Da dati ya hem' i mä ha da japi di ge ra m'efi nfaxte; nuu ya jäi to xi mut'äpu zämu ka ra m'efi, ge xi di da ra ndui hñu nzänä di ge ra nj'eya Gä nxadi, ne di da ra hem' i ha mä ge xi nxaditho;
- Di da ra nt'ani ha hä ra bojä ua hin'ä xi dar ma jüani ä di hmä;
- Di xifi ra nguu nzaya to xi üni ma n'a ra nfaxte t'üni ka ra hnini di ge ra nzaya mengu M'onda ne ua ra nzaya ka ra Ta Hnini;
- Di mä di hñäse ra nfaxte ä t'üni ne pa xi di t'unt' i ra 'ye ka ya hem' i;
- Di nu ra nhio ngatho ra nfaxte t'üni ngu xa thutsi ne xä hmä ka ra m'efi nfaxte nuna;